

"İnsan her ne kadar fâil-i muhtar ise de fakat, meşiet-i İlahiye asıldır ve kader hâkimdir. Meşiet-i İlahiye, meşiet-i insaniyeyi geri verir." ifadesini izah eder misiniz?

Bu dünyada ahiret namına bir imtihan geçiren insanoğluna, bir cüz'î irade ve hürriyet verilmiştir. Bu iradenin serbest bırakılması sayesinde, insan dilediği şeyi tercih eder, arzu ettiği yoldan gider, istediği inanca bağlanır, beğendiği mesleği seçer. Bütün bunlarda, "*insan fail-i muhtardır*" Yani, ihtiyar ettiği, seçtiği şeyi yapma, istediği fiili icra etme imkânına sahiptir. Zaten böyle olmasa, insanın imtihan olması nasıl gerçekleşecektir?

Bununla birlikte, insanın her dilediği şeyin tahakkuk etmediği de ayrı bir gerçektir. Her gün üzümlere dinlediğimiz trafik kazaları bunun en açık göstergesidir. Kaza yapan bir otobüsteki bütün yolcular, otobüse kendi iradeleriyle binmişler ve birtakım işler görmek üzere bir şehre doğru yönelmişlerdir. Lakin, ayet-i kerimenin hükmü kendini göstermiş ve Allah dilemediği için o işlerin hiçbirini yapılamamış ve o yolcular kendi diledikleri şehre değil, Allah'ın dilediği kabir âlemine göçmüşlerdir.

Yaptığımız bir ticarete, dileğimiz kazancı elde edemeyişimizden, bir öğrencinin dilediği fakülteye kayıt yaptıramayışına kadar günlük hayatımızda o kadar çok olay cereyan eder ki, bunların tamamında kullar kendi iradelerini kullanmışlar ve bir sonuca yönelmişlerdir; ancak İlâhî irade başka türlü tecelli etmiş, Üstad'ın ifadesiyle **"Meşiet-i İlahiye, meşiet-i insaniyeyi geri vermiştir."** Bu İlâhî hakikat, kulun cüz'î iradesinin, olayların gerçekleşmesinde tek ve yeterli sebep olmadığına dikkat çeker ve insanları daima Allah'a sığınmaya, O'ndan yardım dilemeye sevk eder.

Bu gerçeği yanlış değerlendirerek, kulun hidayete erme konusunda hiçbir rolü olmadığını sanmak ve bu ayeti, Cebriyecilerin anladığı mânâda, iman ve hidayeti engelleyici bir unsur olarak kabul etmek çok yanlış olur.